

XVIII. Työväenasiain lautakunta.

Työväenasiain lautakunnan kertomus vuodelta 1908 oli seuraavansisältöinen:

Työväenasiain lautakuntaan kuuluivat v. 1908 seuraavat henkilöt, nimittäin: kunnallisneuvos V. von Wright (puheenjohtaja), aktuaari Oskar Groundstroem (varapuheenjohtaja), professori C. E. Holmberg, monttööri K. A. Kärki, johtaja E. W. Walldén, satulaseppä J. H. Alkunen ja kulta-seppä Hj. Fagerroos. Varajäseninä olivat: insinööri J. Reuter, johtaja W. A. Lavonius, kirvesmies Matti Paasivuori, kansakoulunopettaja A. H. Karvonen, lakitieteen tohtori Leo Ehrnrooth, puutarhuri W. F. Sagulin ja pastori E. Murén. Lakitieteen kandidaatti Einar Böökin, joka tammikuun 1 päivästä 1907 oli virkaatekevänä hoitanut Lautakunnan sihteerin tointa, määräsi Kaupunginvaltuusto 24 päivänä maaliskuuta vakinaiseksi sanottuun toimeen.

Lautakunnan
kokoonpano.

Lautakunta on tilivuoden kuluessa käsitellyt seuraavia suurempiarvoisia asioita ja osaksi antanut niistä vaadittuja lausuntoja, osaksi, jos aihetta on ollut, tehnyt niistä esityksiä Kaupunginvaltuustolle.

Lähetekirjelmässä joulukuun 3 päivältä 1907 oli Kaupunginvaltuusto, Työväenopisto. oheenliittämällä Valtuuston pöytäkirjanotteen, vaatinut uutta lausuntoa kysymykseen työväenopiston perustamisesta tähän kaupunkiin. Asiaa käsiteltiin Lautakunnan kokouksissa helmikuun 4 päivänä ja maaliskuun 31 päivänä jolloin Lautakunta, lausunnossaan¹⁾ lähemmin ilmoitetuilla syillä, päätti uudistaa aikaisemmin kirjelmässään huhtikuun 25 päivänä 1907 asiassa tekemänsä ehdotuksen sekä lisäyksenä saman ehdotuksen 3 ponteen vielä ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto, jos opistossa annettavan opetuksen huolenpito annettaisiin jollekin yhdistykselle, pidättäisi itselleen vallan valita opiston johtokuntaan määrätyn luvun jäseniä. Lausuntoon oli liitetty taulukkokatsaus siihenastisten ruotsin- ja suomenkielisten työväenopetuskurssien kuulijain lukuun. Kysymys työväenopiston perustamisesta ei ole vuoden

¹⁾ Valt. pain. asiak. n:o 16.

kuluessa aiheuttanut mitään lopullista toimenpidettä Kaupunginvaltuuston puolelta.

Työväen-
kurssit.

Kirjelmällä lokakuun 20 päivältä 1908 pyysi edellä mainittujen ruotsinkielisten kurssien toimikunta, oheenliittämällä kertomuksen kurssien toiminnasta lukuvuonna 1907—1908, Lautakunnan hankkimaan 10,000 markan suuruisen määrärahan kurssien jatkamiseksi seuraavana vuonna. Samanlaista tarkoitusta varten pyysi suomenkielisten työväenopetuskurssien toimikunta, joka aikaisemmin oli lähettänyt Lautakunnalle painetut vuosikertomukset kurssien toiminnasta edellisinä lukuvuonna, kirjelmällä lokakuun 30 päivältä 15,000 markan suuruisia määrärahaa. Lautakunta lähetti nämä anomukset Rahatoimikamarille 31 päivänä sanottua kuuta päivätyn kirjelmänsä ohessa, jossa Lautakunta puolsi kysymyksenalaisten määrärahojen ottamista kaupungin budgettiin vuodelle 1909. Kuitenkin poistivat sekä Rahatoimikamari että Kaupunginvaltuuston budgettivaliokunta nämä määrärahat 1909 vuoden menosääntöehdotuksesta, viittauksella että mainitut menot sopivammin voitaisiin suorittaa Anniskeluosakeyhtiön voittovaroista. Tämän johdosta antoi Lautakunta kokouksessaan 11 päivänä joulukuuta puheenjohtajalle toimeksi Kaupunginvaltuustossa budgettikysymystä käsiteltäessä osottaa virheellisyydet Rahatoimikamarin tätä kysymystä koskevan ehdotuksen perusteluissa sekä koettaa aikaansaada mainittujen määrärahojen ottamisen kaupungin vakinaiseen menosääntöön vuodelle 1909. Kaupunginvaltuuston kokouksessa joulukuun 30 päivänä hyväksyttiin Lautakunnan ehdotus asiassa niukalla enemmistöllä, ja siten turvattiin kurssien säännöllinen jatkuminen lähimmäksi vuodeksi.

Selontekoja.

Niitä selontekoja tarkastellessaan, joita eri yhdistykset määräyksen mukaan olivat Lautakunnalle antaneet niille Anniskeluosakeyhtiön voittovaroista annettujen määrärahojen käyttämisestä, päätti Lautakunta huhtikuun 13 päivänä antaa sihteerille toimeksi tehdä näistä kertomuksista yhteenvedon sekä laatia ehdotuksen kaavakkeeksi yhtenäisiä selontekoja varten, jotka antaisivat selvän yleissilmäyksen kunkin yhdistyksen harjoittamaan ja kunnan varoilla kannatettuun toimintaan. Tämä yleiskatsaus sekä siihen liitetty ehdotus selontekokaavakkeeksi esiteltiin Lautakunnan kokouksessa syyskuun 24 päivänä, jolloin Lautakunta päätti toimittaa sen painettavaksi (Lautakunnan julkaisu n:o 2) ja että asianomaiset yhdistykset käskettäisiin siitä lähtien antamaan Lautakunnalle sekä tavallinen vuosikertomuksensa että kalenterivuositain kaavakkeiden mukaisesti laaditut yleissilmäykset toimintaansa. Mainittujen kaavakkeiden täyttämiseen nähden saisivat yhdistysten toimihenkilöt tarpeen tullen ohjeita Lautakunnan sihteeriltä,

ja pitäisi nämä selonteot jättää Lautakunnalle kaksoiskappaleina ennen seuraavan helmikuun loppua. Tämän päätöksen johdosta lähetettiin jokaiselle 31 yhdistykselle ja laitokselle, jotka vuonna 1908 olivat vielä mainituista voittovaroista saaneet määrärahaa, Lautakunnan siten valmistamat kaavakkeet erikoisen kiertokirjeen ohessa ilmoituksella Lautakunnan päätöksestä. Tästä huolimatta oli määrärajan kuluessa tullut ainoastaan muutamia selontekoja, ja uuden muistutuksen johdosta tuli selontekoja 27 yhdistykseltä tai laitokselta, joista osa kuitenkin oli laininlyönyt määrättyjen kaavakkeiden käyttämisen.

Kirjelmässä huhtikuun 11 päivältä anoi Helsingin teollisuuskoulun lehtori J. Reuter, että Lautakunta alemman ammattiopetuksen edelleen kehittämiseksi esittäisi Kaupunginvaltuustolle, että se myöntäisi pienemmän matkarahan hakijalle, antaakseen hänelle tilaisuuden ulkomailla, etupäässä Saksassa, Hollannissa ja Tanskassa, hankkia selvitystä uusimmista kokemuksista kysymyksessä olevalla opetusalalla. Lehtori Reuter jätti Lautakunnan kokoukseen huhtikuun 13 päivänä erityisen matkasuunnitelman ja ilmoitti, että sen toteuttamiseksi tarvittaisiin 750 markan suuruinen määräraha. Sittenkun Lautakunta viimemainittuna päivänä tehdyn päätöksensä mukaan oli lähettänyt Kaupunginvaltuustolle esityksen 750 markan matkamäärärahasta ilmoitettua tarkoitusta varten, hyväksyi Kaupunginvaltuusto tämän esityksen toukokuun 12 päivänä. Lehtori Reuterin Lautakunnalle antama kertomus sanotulla matkarahalla tehdystä tutkimusmatkasta on painettuna sekä suomen- että ruotsinkielisenä Lautakunnan julkaisuna n:o 3.

Matkaraha.

Lautakunnan sihteerin ehdotuksesta päätti Lautakunta kokouksessaan syyskuun 24 päivänä, että sihteeri ottaisi vastaan neuvoa hakevia työläisiä koetteeksi toistaiseksi kolme kertaa viikossa, maanantaina, keskiviikkona ja perjantaina kl. 7—8 i. p., sen sijaan että hän ennen oli ottanut ainoastaan kaksi kertaa viikossa, minkä ohella näistä vastaanotoista ilmoitettaisiin eri valtiollisten puolueiden lehdissä eikä ainoastaan sosiaalidemokraattisen puolueen äänenkannattajassa. Sihteerin kysymyksenalaisesta toiminnasta on hänen erikoisesti antamassaan, tähän liitettyssä kertomuksessa täydellinen selonteko.

Oikeusapu.

Sihteerin esityksestä annettiin äskennä mainitussa kokouksessa hänen toimekseen tehdä Lautakunnalle yleiskatsaus työsuhteista väliurakatkoissa ulkomailla. Tämä yleiskatsaus esiteltiin Lautakunnalle sen kokouksessa lokakuun 31 päivänä, jolloin Lautakunta päätti painattaa sen kummallakin kotimaisella kielellä numerona 1 siinä julkaisusarjassa, johon Lautakunta

Julkaisuja.

samana päivänä päätti yhdistää yhteiskunnallisia asioita koskevat esitykset ja yleiskatsaukset, jotka Lautakunta painattaa ja jonka numeroista n:ot 2 ja 3 tässä kertomuksessa jo aikaisemmin on mainittu. Näitä Lautakunnan julkaisemia kirjoituksia on lähetetty kunnallisille ja muille viranomaisille, yhdistyksille, aikakauskirjoille y. m.

Palkkio-
kysymys.

Sittenkun Kaupunginvaltuustossa oli herätetty kysymys siitä, pitäisikö niille kaupungin vakinaisille lautakunnille ja johtokunnille, jotka eivät vielä saa mitään korvausta työstään, myöskin myöntää tämä etu, asetettiin asian valmistelua varten komitea, joka vaati myöskin tämän lautakunnan lausuntoa kysymyksessä. Marraskuun 24 päivänä päivätyssä lausunnossaan myönsi Lautakunta periaatteellisesti oikeaksi, että kaupungin lautakuntien ja johtokuntien jäsenille ja etupäässä puheenjohtajille kohtuullisia korvauksia myönnetään heidän suorittamastaan työstä, mutta Lautakunta ei tässä suhteessa kuitenkaan tahtonut omasta puolestaan esittää mitään vaatimuksia.

Pöytäkirjakieli.

Mainitsemista ansainnee vielä, että Lautakunta äskenmainitussa kokouksessaan päätti, että Lautakunnan asiat merkittäisiin pöytäkirjaan sillä kielellä, jolla ne ovat sisääntulleet tai asia on Lautakunnassa pantu alkuun, ja että Lautakunnan jäsenten lausunnot merkittäisiin pöytäkirjaan sillä kielellä, jolla ne ovat annetut. Kun asia on saapunut Lautakunnalle erikielisellä saattokirjelmällä, kuin mitä alkuperäisessä esityksessä on käytetty, pitää jälkimäisen kielen olla määräävänä. Pöytäkirjan otsake, tarkistuspykälä y. m. s. ovat laadittavat sekä ruotsiksi että suomeksi rinnakkaispalstoihin.

Lautakunta, joka v. 1907 oli kokoontunut 9 kertaa, kokoontui v. 1908 8 kertaa. Lähetettyjen päiväkirjaan merkittyjen kirjeiden luku oli 70, oltuaan edellisenä vuonna 66.

Työväenasiain lautakunnan sihteerin Lautakunnalle antama kertomus hänen toiminnastaan vuonna 1908 oli seuraavansisältöinen:

Yleinen
toiminta.

Puheenalaisena vuonna, jonka kuluessa allekirjoittanut Kaupunginvaltuuston päätöksellä 24 päivältä viime maaliskuuta määrättiin Lautakunnan vakinaiseksi sihteeriksi, on sihteerin toimintaan, paitsi pöytäkirjan tekemistä Lautakunnan kokouksista, Lautakunnan kirjaston kartuttamista ja työväenkysymysten tutkimista, kuulunut selvityksen hankkiminen sekä lausuntojen ja esitysten laatiminen Lautakunnassa vuoden kuluessa käsiteltävistä kysymyksistä. Näistä ansainnevat muutamat tässä erikoista

mainitsemista, nimittäin: lisäselvityksen antaminen Kaupunginvaltuustolle työväenopiston perustamista koskevassa kysymyksessä, katsauksen laatiminen Lautakunnan tarkastuksen alaisen yhdistysten ja laitosten toimintaan edellisenä vuonna ynnä ehdotuksen tekeminen näitä kertomuksia varten käytettäviksi kaavakkeiksi, esitys työolojen järjestämisestä ulkomailla väliurakkatöissä ja selvitys korkeampien työväenopetuskurssien laadusta, kuulijaluvusta ja kustannuksista.

Joulukuun 3 päivänä 1907 oli Kaupunginvaltuusto käsitellessään kysymystä työväenopiston perustamisesta tähän kaupunkiin ¹⁾ päättänyt palauttaa asian Työväenasiain lautakunnalle saadakseen lisäselvitystä erinäisistä Valtuuston keskustelussa esiintulleista seikoista. Tämän selvityksen, johon myös sisältyi tilastollisia tietoja siihenastisten korkeampien työväenopetuskurssien toiminnasta, valmisti allekirjoittanut, ja tehtiin Lautakunnassa tapahtuneen keskustelun nojalla se lisäys aikaisemmin asiassa esitettyihin ehdotuksiin, että Kaupunginvaltuusto, siinä tapauksessa että opiston hoito uskottaisiin jollekin yhdistykselle, pidättäisi itselleen oikeuden asettaa määrätyn luvun jäseniä opiston hallitukseen. Tämä lausunto tarkistettiin 31 päivänä maaliskuuta ²⁾.

Lausunnot ja selvitykset.

Koska Lautakunnan tarkastuksen alaisina olevien, Anniskeluyhtiön voittovaroista määrärahaa nauttivien yhdistysten ja laitosten luku oli melkoisesti lisääntynyt ja samalla oli havaittu, että niiden toiminnastaan antamat kertomukset olivat muodoltaan ja sisällöltään niin suuresti toisistaan eroavat, että yhtenäisen katsauksen saavuttaminen mainittuun toimintaan oli vaikeata, antoi Lautakunta kokouksessaan huhtikuun 13 päivänä allekirjoittaneelle toimeksi laatia ehdotuksen kertomuskaavakkeiksi, joita yhdistysten ja laitosten olisi kertomuksiaan varten käytettävä ja joiden nojalla tarkoitettu katsaus olisi helpommin saavutettavissa, ja tuli allekirjoittaneen samalla antaa niin valaiseva katsaus toimintaan vuonna 1907, kuin annettujen kertomusten nojalla olisi mahdollista. Tämä katsaus siihen liittyvine ehdotuksineen on painettu n:o:na 2 Lautakunnan alottamaa julkaisusarjaa. Se esitettiin ja hyväksyttiin Lautakunnan kokouksessa syyskuun 24 päivänä, minkä jälkeen asianomaisille yhdistyksille ja laitoksille on toimitettu silloin vahvistetut kaavakkeet vastedes noudatettaviksi.

Viimemainitussa kokouksessaan antoi Lautakunta myöskin allekirjoittaneelle hänen omasta esityksestään toimeksi laatia katsauksen yleisten väliurakkatöiden työolojen järjestämiseen ulkomailla, samoin kuin edellisenä

¹⁾ Valt. pain. asiak. n:ot 15 ja 26 v. 1907. — ²⁾ Valt. pain. asiak. n:o 16.

vuonna oli laadittu vastaavanlainen selvitys kunnallisista työjärjestys-säännöistä ulkomailla. Allekirjoittaneen valmistama selvitys mainituista työoloista esiteltiin Lautakunnan kokouksessa lokakuun 31 päivänä, ja on se painettu äskenmainitun julkaisusarjan n:o 1. Mihinkään toimenpiteeseen Lautakunnan puolelta Helsingin kunnan väliurakkatöihin nähden se ei ole antanut aihetta. Erikoista mainitsemista ansaitsee, että allekirjoittaneen kirjeessä pyydettyä Ruotsissa toimivalta „Sosiaalisen työn keskusliitolta“ (Centralförbundet för socialt arbete) tietoja puheenalaisten olojen järjestämisestä läntisessä naapurimaassamme, Ruotsin kaupunkiliiton (Svenska stadsförbundet) keskustoimisto, jolle tämä kirjelmä oli jätetty, sen johdosta toimeenpani 19 Ruotsin kaupunkia käsittävän tiedustelun ja lähetti Lautakunnalle laajanlaisen selonteon tiedustelunsa tuloksista, mikä selonteko on painettu äskenmainitun julkaisun liitteenä.

Kun Lautakunnan tietoon oli tullut, että Rahatoimikamari ei ollut kaupungin tulo- ja menosääntöehdotukseen vuodeksi 1909 varannut pyydettyjä määrärahoja, yhteensä Smk 25,000: —, korkeampien työväenopetuskurssien ylläpitämistä varten, valmisti allekirjoittanut Lautakunnan kokoukseen joulukuun 11 päivänä selvityksen kurssien kehityksestä viime kolmen vuoden aikana sekä oikaisun Rahatoimikamarin virheellisiin laskuihin kurssien kustannuksista luentoa kohti vuonna 1909. Lautakunta päätti uskoa puheenjohtajalleen toimeksi Kaupunginvaltuustossa menoarviota käsiteltäessä tarjona olevan selvityksen nojalla vaikuttaa viitatun määrärahan ottamiseksi kaupungin vakinaiseen menosääntöön.

Edellisessä kosketellut julkaisut n:ot 1 ja 2 on allekirjoittanut toimittanut kummallakin kotimaisella kielellä ja pitänyt huolta niiden painattamisesta. Samaten on allekirjoittanut suomentanut ja painattanut julkaisun n:o 3, käsittävä lehtori J. Reuterin matkakertomuksena tekemän esityksen alemmasta käsityöopetuksesta ulkomailla. Tämä Lautakunnan alottama ja allekirjoittaneen toimittama julkaisusarja, joka toivottavasti tulee jatkettavaksi, on luonnollinen, joskin uusi tulos Lautakunnan harjoittamasta yhteiskunnallisten kysymysten selvitystyöstä.

Tärkeänä edellytyksenä Lautakunnan ja etenkin sen sihteerin toiminnalle sosiaalisella työalalla on Lautakunnan kirjasto, jonka avulla sihteerin on mahdollista johtosääntönsä mukaisesti perehtyä työväestöä erityisesti koskeviin asioihin ja niihin nähden seurata uusinta kehitystä. Tätä tarkoitusta varten on vuoden kuluessa pidetty huolta sekä ammattikirjallisuuden hankkimisesta että asiaa valaisevain aikakauskirjain tilaamisesta. Kun mukaan luetaan muutamat edellisinä vuosina saapuneet, mutta nyt vasta

sidotut teokset ja aikakauskirjat, on nidosten luku Lautakunnan kirjastossa noussut 92:lla eli 178:sta 270:een. Sitäpaitsi löytyy joukko pienempiä kertomuksia ja vihkojulkaisuja, joita ei ole pidetty tarpeellisena sidottaa. Myös on vuoden kuluessa alettu aineenmukaisesti kerätä ja järjestää huomattavampia kirjoituksia työväenkysymyksen alalta suurista pääkaupungin sanomalehdistä y. m. tilapäisiä pieniä painotuotteita. Lautakunnan kirjastoon on tilattu tai suosiollisesti annettu seuraavat aikakautiset julkaisut:

Suomesta: Työtilastollinen aikakauskirja.

Ruotsista: Social tidskrift liitteineen. Kungl. Kommerskollegii Arbetsstatistiska meddelanden. Industria.

Tanskasta: Samfundets Krav. Tidsskrift for Arbejderforsikring.

Saksasta: Reichs-Arbeitsblatt. Soziale Praxis. Zeitschrift für Wohnungswesen. Sozialistische Monatshefte.

Ranskasta: Le Musée social.

Englannista: The Progress.

Kuten edellisestä näkyy, on Lautakunnan kirjasto ja arkisto nyt jo kasvanut niin suureksi, että on aika ottaa harkittavaksi, kuinka ne olisivat saatettavat yleisön säännöllisesti käytettäväksi, varsinkin kun kirjastossa lienee osittain sellaista kirjallisuutta, joka ei ole edustettuna pääkaupungin muissa julkisissa kirjaistoissa. Tällaisen tarpeen olemassaolo selviää jo siitä, että useat henkilöt ovat eduskunnan valiokuntain ja valtion tai kuntain komiteain puolesta kääntyneet allekirjoittaneen puoleen saadakseen käyttää Lautakunnan kirjastoa ja arkistoa hyväkseen. Vaikeata on kuitenkin toistaiseksi käyttää kirjastoa, jonka pääosa kuten ennen on abdettuna erääseen kaappiin Rahatoimikamarin eteisessä ja loput tilanpuutteen vuoksi säilytetään allekirjoittaneen kodissa. Tarpeellista on näin ollen ensiksi saada kirjasto ja arkisto sopivasti sijoitetuksi, toiseksi määrätä kuinka niitä on kartutettava ja hoidettava, niin ettei tämä olisi ainoastaan Lautakunnan sihteerin omassa vallassa, ja kolmanneksi päättää siitä, miten se olisi saatettava yleisön käytettäväksi.

Paitsi että allekirjoittanut on tutustunut kirjastoon hankittuun kirjallisuuteen, on allekirjoittanut lyhyellä ulkomaanmatkalla viime kesänä käynyt Köpenhaminan kunnan Valbyn kaasutehtaalaisille rakennuttamilla asunnoilla, joiden piirustukset saatiin Lautakunnan arkistoon, sekä sikkäläisen „Studentersamfundet“in oikeusaputoimistossa, jossa saavutettuja kokemuksia olen käyttänyt hyväkseni ohjesäännömukaista oikeusneuvontaa harjoittaessani.

Oikeusapu.

Viimeksi kosketeltu toiminta on vuonna 1908 kehittynyt suuressa määrin. Viitaten neuvonkysyjäin lukumäärän kasvamiseen ehdotti allekirjoittanut Lautakunnan kokouksessa syyskuun 24 päivänä, että vastaanotot neuvoa kysyville, työväenluokkaan kuuluville henkilöille koetteeksi edelleen pidettäisiin kolme kertaa viikossa, maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin k:lo 7—8 i. p., ja että sihteeri saisi toimekseen siitä ilmoittaa myöskin Helsingin Sanomissa, Uudessa Suomettaressa ja Hufvustadsbladetissa eikä ainoastaan Työmieheessä, kuten siihen asti. Tähän suostui Lautakunta, ja laajennettiin neuvontatoimintaa tällä tavalla lokakuun 1 päivästä. Neuvoa kysyvän lukumäärään vaikutti tämä toimenpide siten kuin seuraavasta katsauksesta käynteihin eri kuukausina näkyy.

Tammikuu	45	Heinäkuu	51
Helmikuu	55	Elokuu	58
Maaliskuu	31	Syyskuu	55
Huhtikuu	52	Lokakuu	90
Toukokuu	48	Marraskuu	101
Kesäkuu	29	Joulukuu	98

Neuvoa kysyvien keskimääräinen luku vastaanottoa kohti, joka vuoden yhdeksänä ensimmäisenä kuukautena oli 76 vastaanotossa keskimäärin 5.6, nousi kolmena viimeisenä kuukautena 38 vastaanotossa 7.6:een.

Eri työväenryhmille ja sukupuolille jakaantuvat nämä yhteensä 713 neuvonkysyjää seuraavasti:

Neuvonkysyjät:	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.
Teollisuus- tai käsityöväkeä	228	76	304
Rakennustyöväkeä	100	20	120
Ulkotyöväkeä	92	52	144
Palkollisia	3	34	37
Muuta työväkeä y. m.	47	45	92
Yhdistyksiä ja viranomaisia	—	—	16
Yhteensä	470	227	713

Yleisenä huomautuksena merkittävään, että naisten kuhunkin ryhmään on otettu niin hyvin työtä ammattimaisesti harjoittavia naisia kuin ryhmään kuuluvain työmiesten vaimoja. Teollisuus- ja käsityöläistyöntekijät muodostavat suurimman näistä ryhmistä. Verrattain suuret ovat rakennus- ja ulkotyöläisten ryhmät, jossa viimeksimainitussa naisten

luku on verrattain suuri. Palkollisten joukossa on naisia tietysti suurin osa. „Muuta työväkeä y. m.“ on otettu erityinen ryhmä, johon kuuluu kaikenlaisista vähävaraista väkeä, kuten asemamiehiä, poliisikonstaapelin vaimoja, merimiehenleskiä j. n. e., sekä sellaiset neuvoa kysyvät, jotka eivät kuulu varsinaiseen työväkeen, vaan joilta ei ensi käynnillä ole voitu kieltää ainakaan sitä neuvoa, minkä viranomaisen puoleen heidän oikeastaan tulisi kääntyä. Viimeisenä ryhmänä on otettu niiden yhdistysten, laistosten tai komiteain asiamiehet, jotka ovat allekirjoittaneet neuvoa kysyneet ja joiden suhteen neuvonta suureksi osaksi on ollut suoranaista sosiaalista valistustyötä. Tästä onkin jo aikaisemmin tässä kertomuksessa huomautettu. Neuvoa kysyvistä on noin $\frac{1}{3}$ ollut naisia, ja on allekirjoittanut näiden suhteen tehnyt sen huomion, että perheriitaisuudet, vuokratyösuhteet, palkollisuussuhteet ja kunnianloukkaukset erikoisesti ovat aiheena heidän tiedusteluihinsa. Muuten ovat tiedustelut asiallisesti viime kolmen vuoden aikana ryhmittyneet seuraavasti:

Asia, jota tiedustelu on koskenut:	Käyntien luku.		
	1906.	1907.	1908.
Yhdistyksiä, apukassoja, työsääntöjä y. m. s.	12	14	37
Tapaturmain vahingonkorvausta	22	43	52
Työstä irtisanomista	16	2	13
Työpalkkaa	13	16	75
Alaikäisen työtä	1	—	1
Lakkoa	2	—	—
Palkollisasiota	5	6	21
Muita työsuhteita	4	8	16
Vuokraa ja häätöä	21	37	62
Velka-asioita	10	34	52
Erinäisiä siviilioikeudellisia asioita	47	141	207
Ulosmittausta	2	9	10
Rikosoikeudellisia asioita	10	54	111
Taksoitusasioita	5	5	7
Vaivahoitoa	1	8	5
Elinkeino-oikeutta	—	—	3
Sosiaalisia tietoja	—	—	8
Erinäisiä valituksia	5	21	33
Yhteensä	176	398	713

Kun varsinaisten työväenasiain tiedustelu, 8 ensimmäistä ryhmää, edellisinä vuosina olivat 75 ja 89 käynnin tarkoituksena, oli v. 1908 vastaava luku 215; näiden käyntien lukumäärä oli siis noussut suhteellisesti enemmän v. 1908 kuin v. 1907. Joka tapauksessa ovat edelleenkin, kuten viime vuosikertomuksessakin huomautettiin, enemmistöinä kaikenlaiset muut lakiasiain tiedustelut ja valitukset. Allekirjoittanut on tehnyt sen huomion, että aviolliset selkkaukset nykyään ovat sangen tavalliset ja että niitä koskevat tiedustelut toistuvat hyvin usein. Hyvin yleisenä harhaluulona on, että avio voidaan purkaa sopimalla siitä oikeuden edessä tai vielä yksinkertaisemmin kuuluttamalla siitä sanomalehdissä. Toinen sanomalehtikuulutuksia koskeva harhaluulo on se, että talletettu tavara muuttuu pantiksi ja pantattua tavaraa saa muuttaa rahaksi, jos vaan lehdissä kuulutetaan joku, enimmäkseen 8 päivän uhka-aika. Sangen tavallinen oikeusharhaluulo kansan keskuudessa, joskin toiselta alalta, on se, että talonisäntä ei saa irtisanoa tai häätää vuokralaista talvikuukausina, siitä huolimattakin että vuokra on jäänyt maksamatta. Epälukuisissa tällaisissa tapauksissa on oikeusneuvonta sangen tarpeellinen ja yhteiskunnallisesti edullinen, siten kun voidaan edeltäpäin saada selvitettyiksi monet turhat ja oikeusolojen tuntemattomuuteen perustuvat riitaisuudet. Nämä tiedustelut tai niitä aiheuttavat seikat ovat myös omansa johtamaan huomiota muutamiin siviilioikeuden aloihin, joiden suhteen voimassa olevat säännökset, olojen kehittyessä, ovat jääneet tuiki vanhoilliseksi ja puutteellisiksi. Sellaisina ovat nyt erittäin mainittavat säännökset avio-puolisoiden asumuserosta ja täydellisestä avioerosta, joista tuskin on mitään apua työväenluokkaan nähden, sillä seurauksella että siinä aletaan elää yhä laittomammin ja omavaltaisemmin mitä perhesuhteisiin tulee. Toinen ala, johon olisi huomio kiinnitettävä ja jota säännöstelemättä on mahdoton saada vakaavuutta ja parannusta aikaan asunto-oloissa, on se, johon kuuluvat huoneenvuokrasuhteet kaupungissa. Sillä lyhyempiaikaisista vuokrista, kuten viikko- ja varsinkin kuukausivuokrasta, joka on työväenluokassa tavallisin, ja siinä käytettävistä irtisanomisajoista, maksu- ja muuttopäivistä ei lausu laki mitään, vaan kaikki tässä riippuu epävakaisesta oikeuskäytännöstä ja vielä enemmän harhaluuloista ja mielivallasta.

Olen tahtonut laajemmin kajota näihin kohtiin siten näyttääkseni, mikä merkitys oikeusneuvonnalla, jonka tarvetta ei yksi köyhäinasianajaja ¹⁾ enää jaksa tyydyttää, on kunnassamme, niinkuin muualla, missä

¹⁾ Kävijäin luku hänen luonaan oli viime vuonna 4,563.

lukuista opillisesti kehittymätön väestö elää kehittyneissä yhteiskunnallisissa oloissa. Samalla on myös merkitty eräitä asioita, joiden käsittelylle ja parantelulle Lautakunnan ehkä kannattaisi omistaa huomiota, samoin kuin on syytä ennen pitkää ottaa tarkemman harkinnan alaiseksi, kuinka olisi yhtenäisellä tavalla järjestettävä se kunnallinen oikeusapu, joka nyt on saatava kahdelta eri taholta, köyhäinasianajajalta ja Työväenasiain lautakunnan sihteeriltä.

Johtosäännön mukaisesti tulee Työväenasiain lautakunnan sihteerin antaman oikeusavun rajoittua ainoastaan suullisiin neuvoihin. Samoin kuin edellisessä vuosikertomuksessa täytyi osottaa mahdottomaksi käytännössä rajoittaa neuvontaa ainoastaan varsinaisiin työnsuhteesta johtuviin asioihin, niin täytyy, kokemuksen kasvaessa, nyt merkitä, että neuvonnan rajoittaminen yksin suulliseen muotoon ei vastaa tarkoitustaan. Usein ovat neuvoa kysyvät siksi tietämättömät ja virallisiin menoihin perehtymättömät, ettei heille ole suurta apua suullisesta neuvosta. He eivät osaa sitä käytännössä sittenkään noudattaa. Allekirjoittanut on sen vuoksi, käyttäen Köpenhaminassa, „Studentersamfundet“in oikeusaputoimistossa, tehtyjä havaintoja hyväkseen, alkanut esittää neuvoa kysyvään vaatimukset vastapuolelle kirjeen muodossa, jonka perillesaattamisesta hakijan on pidettävä huoli. Täten saadaan riita-asia alusta alkaen täsmällisesti määräytyksi kummallekin asiapuolelle. Niinikään on laadittu hakemuksia sekä haasteita sellaisissa yksinkertaisissa asioissa, joissa hakijaa ei joka tapauksessa ollut neuvottava asianajaja käyttämään, vaan joita asianomainen itse kykenee jatkamaan, sittenkun riidan esine on selvään merkitty ja esitettäviin todistuksiin viitattu. Heinäkuun alusta on näin laadittu 69 kirjettä ja 16 asiakirjaa esiintyvissä asioissa, mikä kohdastaan on ollut omansa melkoisesti enentämään Lautakunnan sihteerin työtä.

Uutta ovat neuvontapäiväkirjassa ne tiedustelut, jotka kuuluvat sosiaalisen valistuksen alaan. Aikaisemmin tässä kertomuksessa on jo viitattu siihen, että Lautakunnan sihteerin toimen merkitys tässäkin suhteessa on kasvamassa.

Johtosäännön mukaisesti on allekirjoittanut henkilökohtaisilla tarkastuskäynneillä ja tiedusteluilla valvonut kunnan avustamain, työväenluokan etua tarkoittavain laitosten toimintaa. Tämä puoli sihteerin tehtäviä tulee erikoisemmin näkyviin niissä katsauksissa mainittuun yhteiskunnalliseen toimintaan, mitkä sihteerin nyttemmin on Lautakunnan määräyksestä laadittava ja jotka painetaan Lautakunnan julkaisusarjaan.